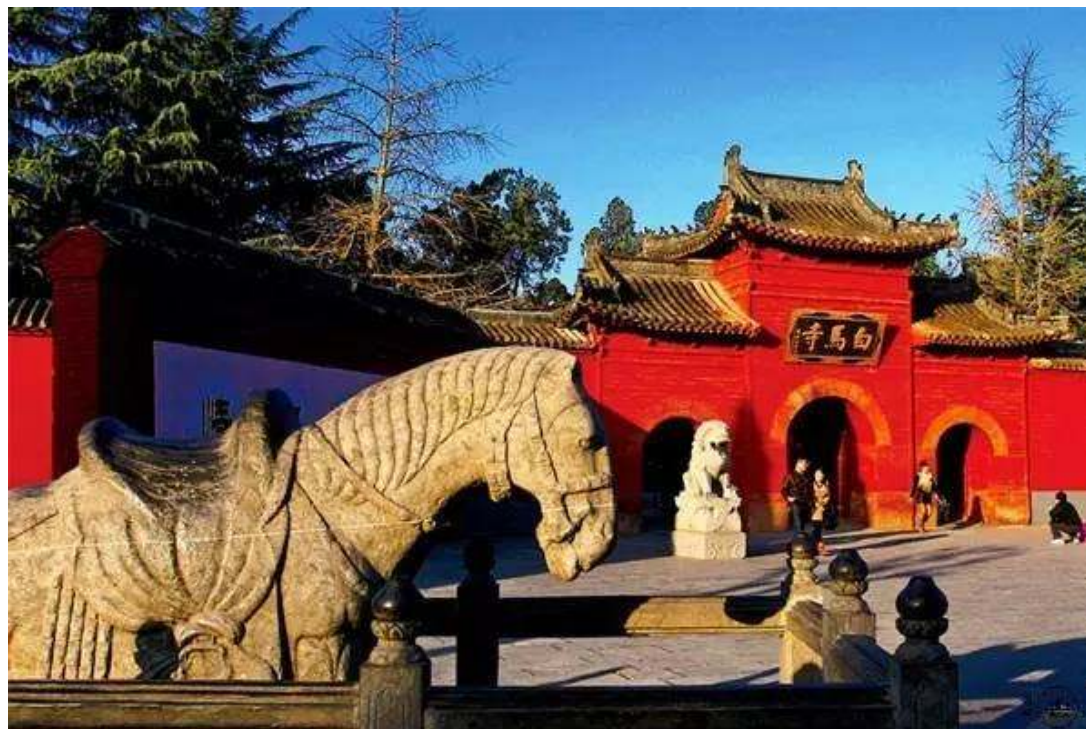

Kīnas kultūra un budisms

- Daoisms (Laodzi, Džuandzi)
- Ču valsts dzeja 楚辞 (Cju Jueņ)
- Cjiņ Šihuandi, Haņ Vudi

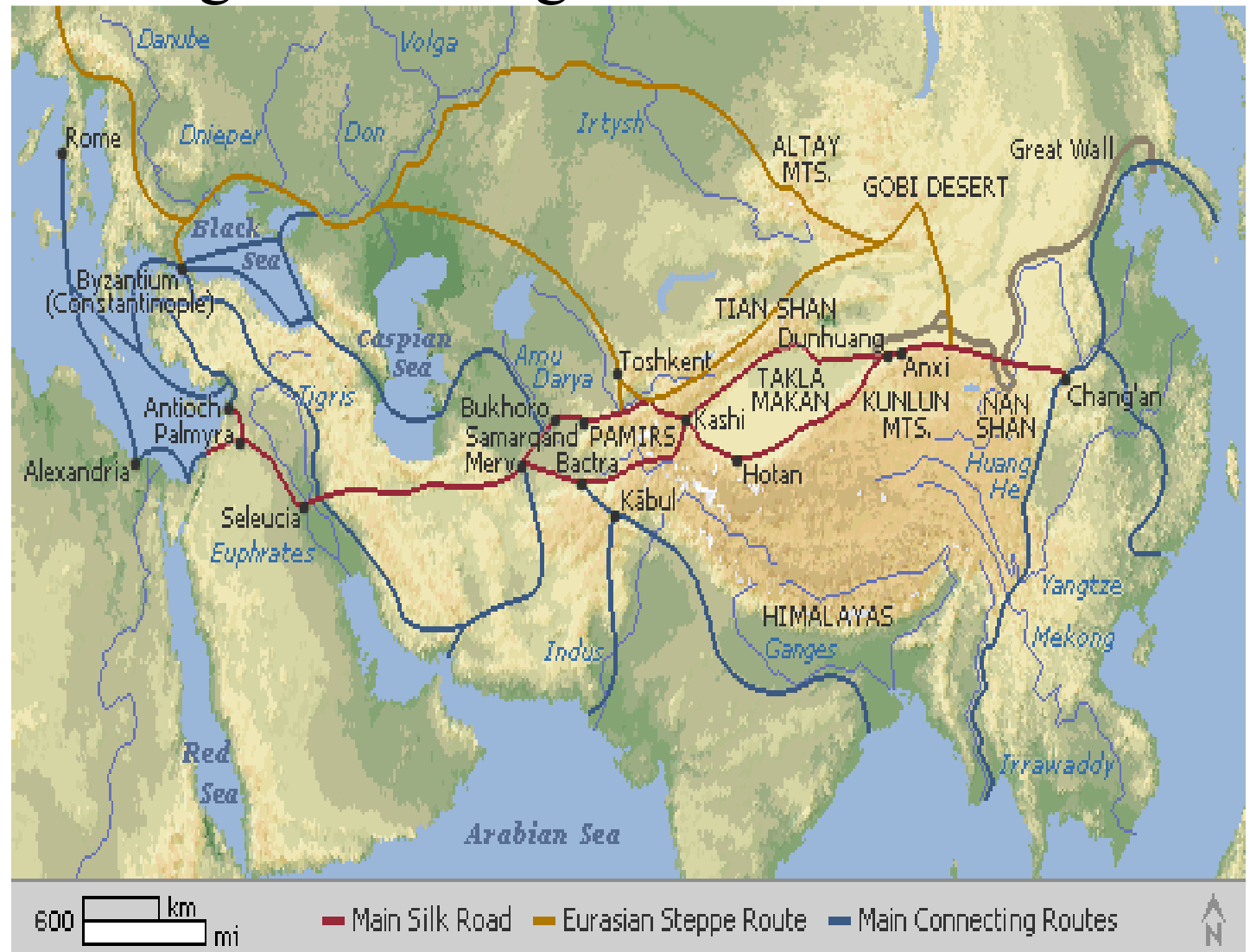
Pirmie dokumentētie sakari

- 58.-75.g.mē. 18 cilv. deleg. uz Indiju
- Baltā zirga templis 白马寺 *Baimasi* 68.g.mē.
- Matanga: *Sūtra 42 nodaļās* 四十二章经

• **Zīda ceļš** 丝绸之路 *Sichou zhi lu*
1.gs.mē. – 17.gs.

Čanaņas pils.
(tag.Sjiaņa)
Oāzes pilsētas:
Hami, Turfana,
Dunhuana,
Kašgāra =>
C-Āzija,
Turcija =>
Vidusjūra
(Roma,
Venēcija)

Nozīmīgākie budisti un tulki Ķīnā

- Kumaradžīva (344-413)
- Fasjeņ (337-422)

Piezīmes par budistu valstīm 佛国记

- Sjujeņdzan (600-664)

Piezīmes par Rietumu rajoniem lielās Tan din. laikā
大唐西域记

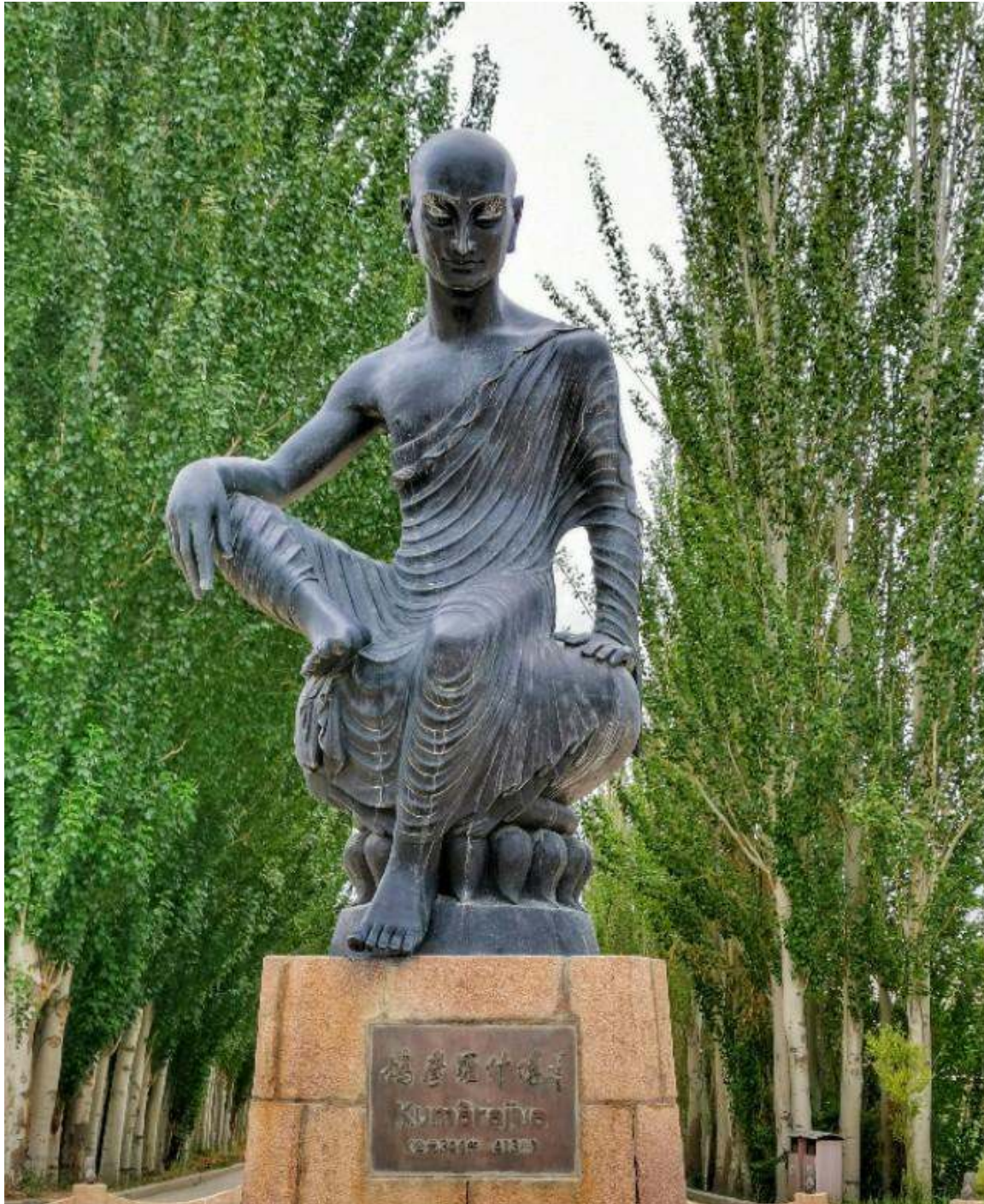
1507.g. Vu Čeneņ:
Ceļojums uz Rietumiem
吴承恩 „西游记”

Budisma attīstības periodi

Agrīnā fāze 1.-4.gs. (Aņ Šigao)

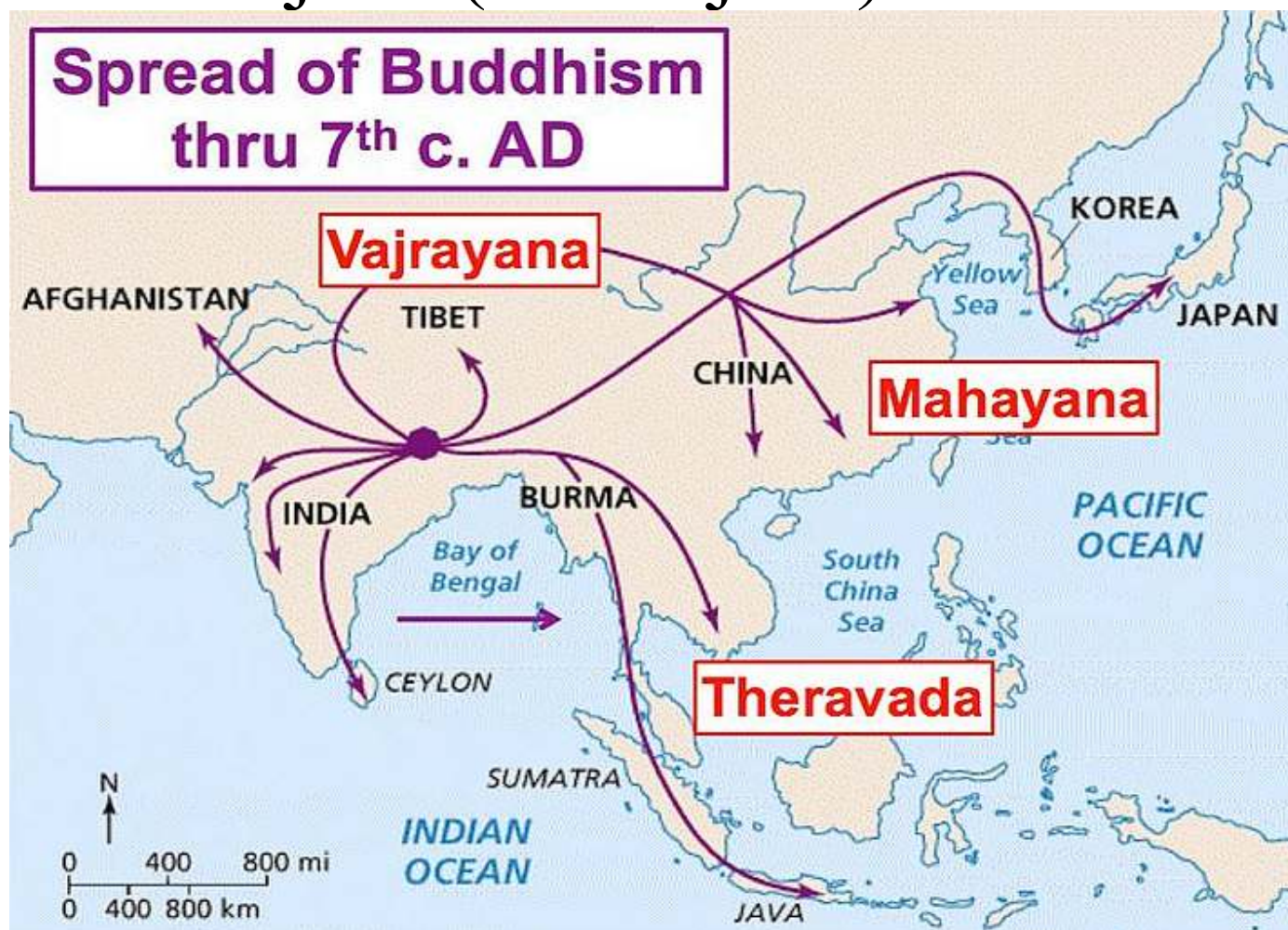

Klasiskā fāze
5.-7.gs.
(Kumaradžīva)

Vēlīnā fāze 7.-
12.gs.
(Sjueņdzan)

Budisma līnijas jeb tradīcijas

- Hinajāna (= Theravāda) *D-Indija ...*
- Mahājāna. *Kīna, Japāna*
- Vadžrajāna (Tantrajāna) *Tibeta*

Kīnas budisma skolas

<i>Skolas nos.</i>	<i>Svarīgākie raksti</i>	<i>Slavenākie skolotāji</i>
Dzjintu 淨土 Skaidrā zeme <i>jap. džōdo</i>	Buddhas Amitābhas sūtras 阿密陀经, 无量寿经	Huijueņ 慧远 (334-416)
Čaņ 禪 <i>jap. dzen</i>	Gudrības pilnības sūtra (<i>Pradžņāpāramitā sūtra</i>) 般若波罗蜜多经	Bodhidharma (470-516) Huike 慧可 (487-593) Huinen 慧能 (638-713)
Tjeņtai 天台 <i>jap. tendai</i>	Lotosa sūtra 法华经	Huisi 慧思 (515-577)
Huajeņ 华严 <i>jap. kōgen</i>	Huajeņdzjin 华严经 (<i>Avatamsaka sūtra</i>)	Fadzan 法藏(643-712)

Čaņbudisms: raksti un skolotāji

meditācija: *skrt.* dhjāna; *ķīn.* čaņ 禅

- *Gudrības pilnības sūtra* (*skrt.* *Prādzņāpāramitā*, 般若波罗蜜多经: Sirds sūtra 心经, Dimanta sūtra 金刚经)
- 1. Čaņbudisma patriarhs
- Bodhidharma, 6.gs.

Otrais Patriarhs - Huike 慧可:
veṇḍa 问答 žanrs; *gunaṇ* 公案
žanrs (*jap.koāni*)

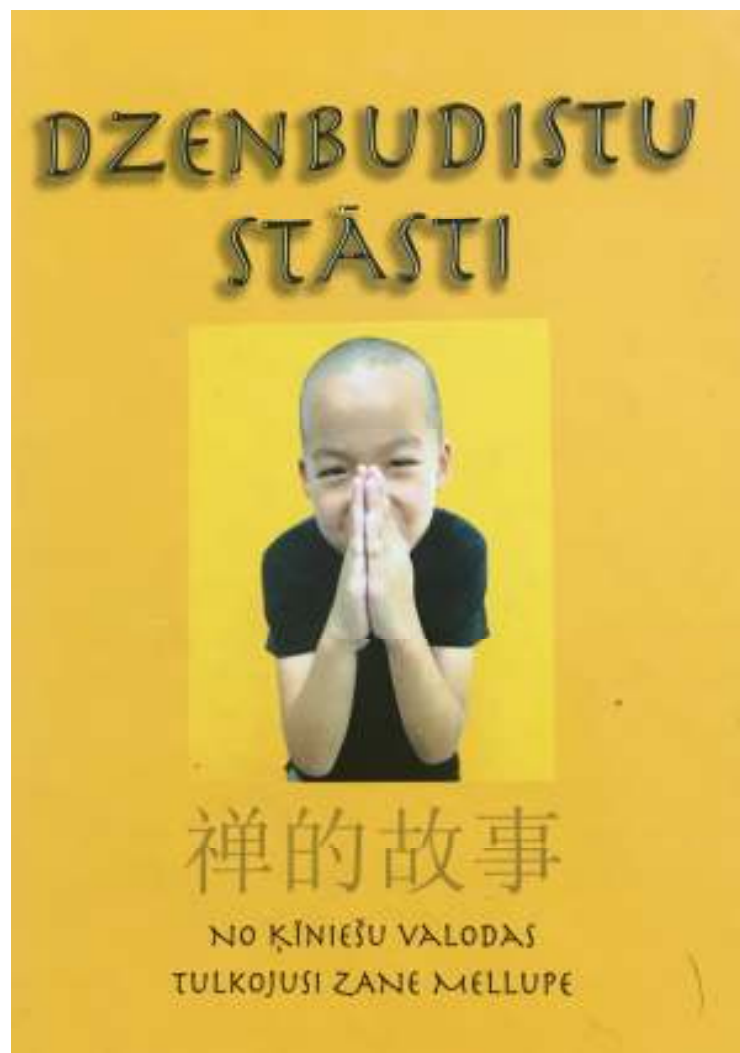
„Debeszilās klints piezīmes”
碧岩录 *Bi yan lu*

„Sargpostenis bez vārtiem”
无门关 *Wu men guan*

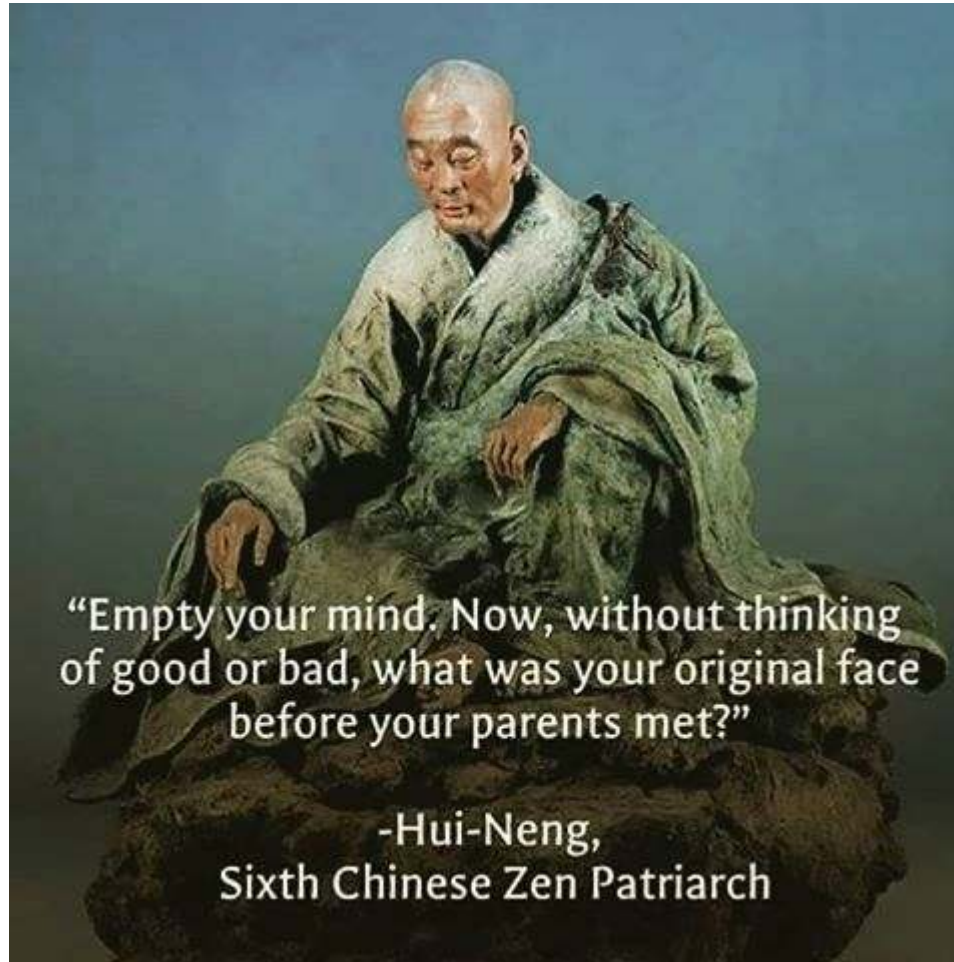

二十九祖慧可大師

- „Ne vējš, ne karogs”
- „Dzenbudistu stāsti” (tulk.Zane Mellupe)

- 6. Patriarhs - Huinens 慧能, D novirziens:
pēkšņā apgaismība 顿悟 (*jian wu*)

- Šeņsjiu 神秀, Z novirzens:
pakāpeniskā apgaismība 渐悟 (*dun wu*)

- 9.gs. Linzji 临济 (jap. Rincai)

"If you meet the
Buddha, kill
him."

Linji Yixuan
Zen Master

Šeņsjiu 神秀:

Ķermenis ir apgaismības koks;

Apziņa ir kā skaidrs spogulis.

Mums vienmēr rūpīgi jātīra šis spogulis,

Lai uz tā nenosēstos putekļi.

Huinens 慧能:

Apgaismība nav koks;

Apziņa nav spogulis.

Buddhas daba vienmēr ir tīra un skaidra,

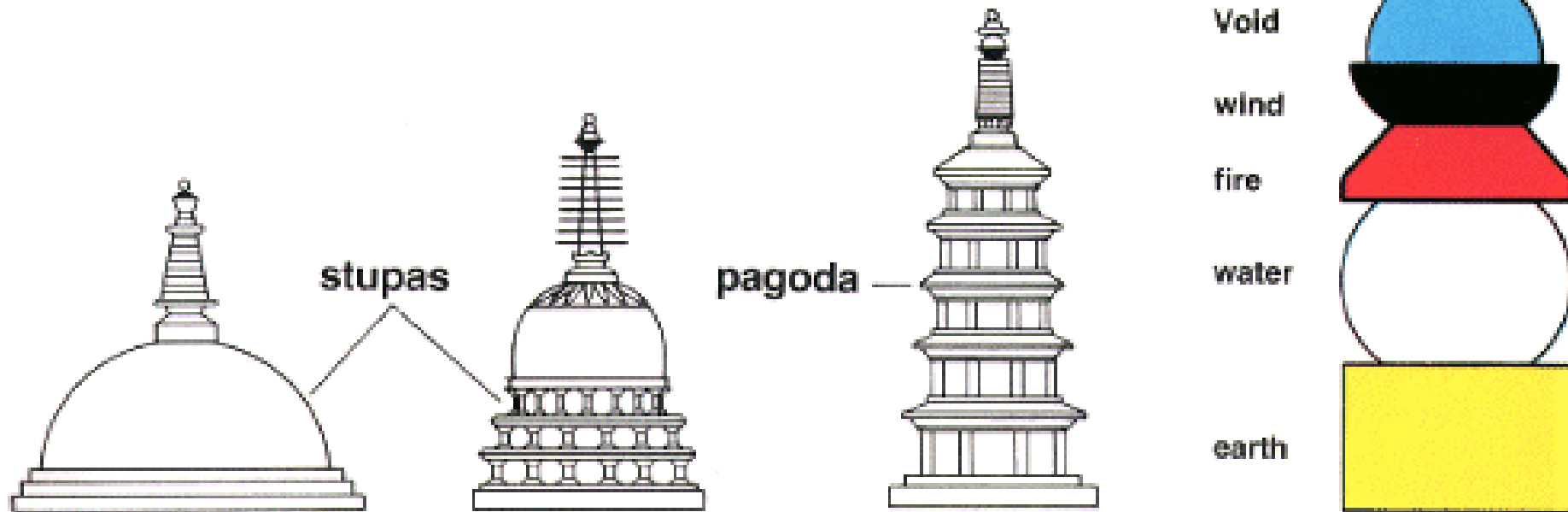
Kur gan lai rodas putekļi?

Čaņ galvenās idejas un prakses veidi

- dialogi 问答 *veņda*
- meditācija 坐禅 *dzuočaņ*
- bez domām 无念 *vunieņ*, tukšums 空
- buddhas sirds 佛心 ir katrā no mums
- saglabāt sevi 自心, pirmatnējā daba 本, dabiskums 自然 *dzižaņ*
- vārdos patieso būtību nevar izteikt
- smieklī

Budisma ietekme mākslā

Arhitektūra: pagodas, stūpas

buddhu tēli, statujas, meditācijas alas (tūkstoš buddhu alas), budistu zīmējumi, gleznas (Tibetā – thangka, mandala)

Budistu kanons

Uzbūve: *Tripitaka (trīs grozi)*

- Sūtra (*Buddhas vārdi*)
- Vināja (*budistu un mūku noteikumi*)
- Abhidharma (*sūtru skaidrojumi u.c. reliģiski raksti*)

Izdevumi:

- Gaolizang (995-1035, Koreja)
- Taisho Tripitaka (Japāna 1924-1932)
- Wittern Christian www.sbeta.org

Kīnā pazīstamākās budisma dievības

- Bodhisatva Guanḡjiṅ 观音 (sansk. Avalokitešvara)
- Laimes un pārticības Buddha Milefo 弥勒佛
- Nākotnes Buddha Maitreja (kīn.如来佛 *Rulaifo*)

Budisma ietekme

- Stūpas, 10 tūkstoš budu alas, Dunhuan biblioteka, tankas, mandalas u.c.
- Junmin 永明 periods (483-493), prinča Sjao Dzilian literārais salons, Šeṅ Jue 沈约 „Četru toṅu reģistrs” (*Sišēnpu* 四声谱)
- 601. g. valodnieks Lu Fajeṅ 陆法言 „Sadālītās zilbes” 切韵 (*Qie yun*) un *fan qie* 反切 sistēma